

EXCESSIEF BURGERLIJKE RELIGIOSITEIT

PIETER T'JONCK

ONGEVEER ALLES WAS EXCESSIEF AAN *REQUIEM FÜR EINE METAMORPHOSE*, HET WERK DAT JAN FABRE CREËERDE VOOR DE SALZBURGER FESTSPIELE 2007 EN DAT NADIEN NOG SLECHTS ENKELE KEREN UITGEVOERD WERD. Het duidelijkst bleek dat uit de scenografie: die bestond uit 36.000 verse bloemen die elke avond aangesleept werden om het extreem lange podium van de Felsenreitschule, dat hier in zijn volle lengte gebruikt werd, helemaal te overladen. Maar even overdadig was zeker ook het aantal performers, 25 man sterk. Naast de acteurs en dansers, die allegorische figuren verbeeldden, en naast de muzikanten draafden hier nogal wat dansers op die geen specifieke rol hadden. Zonder twijfel waren ze hier aanwezig omdat Fabre bij de voorbereiding van dit werk het soort grootse totaalbeelden voor ogen had waar hij sinds zijn grote toneelstukken en balletten het patent op heeft. Alleen, de tekst van het stuk is zo lang dat er binnen een voorgenomen tijdsduur van ruim twee uur maar heel erg weinig ruimte bleef voor zulke *coups de théâtres*. Wat Fabre niet belette om dan toch een paar van die momenten in te lassen. Uit dat alles bleek Fabres drang om hier het onderste uit de kan te halen, om het laatste woord te hebben. En dat laatste niet alleen bij wijze van spreken.

Dit stuk is immers geïnspireerd door de dood van zijn ouders. Tenminste, dat beweert Luk van den Dries in zijn inleiding bij de tekst. Ongetwijfeld is dat een aanleiding geweest (in elk geval was de band tussen Fabre en zijn ouders erg hecht), maar zeker daarom is het merkwaardig dat dit stuk, al gaat het dan voortdurend over de dood, met geen half woord rept over de concrete dood van deze concrete mensen, of ook maar ergens blijkt geeft van de manier waarop de auteur zich persoonlijk en emotioneel tot deze gebeurtenis verhoudt. Integendeel: Fabres ouders wijken volkomen naar de achtergrond ten voordele van een allegorie over de dood in het algemeen. Die wordt behandeld in de vorm van een klassieke dodenmis in acht delen, van Introïtus over Kyrie, Sequentia (Dies Irae), Offertorium, Sanctus, Benedictus, Agnus Dei en Lux Aeterna. De persoonlijke noot, als die er al is, beperkt zich tot het feit dat in de tekst heel wat figuren, zoals de verpleger, de grafdelver, de sociaal werker of de bloemist opduiken waar Fabre in deze periode wellicht voor het eerst mee kennismaakte. Daarnaast wemelt het echter van de personages die klassiek met de dood geassocieerd worden, zoals de beul of de patholoog-anatomist of de man die lijken balsemt. Je kan dus zeggen dat Fabre hier een lichtjes gemoderniseerde versie opvoert van de klassieke poppenkast van figuren die met de dood geassocieerd worden.

Fabres tekst is daarom een werkelijke parodie van de klassieke mis: hij entert een bekende vorm, en herneemt die ook in zijn toon en metrum, om een ander en feitelijk tegengesteld verhaal te vertellen. Op het eerste gezicht zet dit stuk daarmee een strategie verder die in *Sweet Temptations* al aan de orde was. In dat stuk keerde Fabre immers de geplogenheden van het theater om. In het brandpunt van het podium, vlak tegenover het centrale punt van de zaal – de koninklijke plaats – positioneerde hij een duiveltje dat op de tonen van *Lust for Life* op zijn drumstel mepte. Tegenover het symbool van de Wet plaatste Fabre het symbool van de anti-Wet, van de transgressie. Bij het *Requiem* gebruikt Fabre nu een in wezen even theatrale vorm, de mis, om een verhaal te vertellen dat lijnrecht tegen de geloofsartikelen van de Kerk ingaat. (Achteraf bekeken zou je kunnen opmerken dat reeds bij *Sweet Temptations* impliciet het thema van de Dood aanwezig is. De transgressie, het afwijzen van de Wet, is ook de afwijzing van de gedachte dat we zwak en sterfelijk zijn en daarom onderworpen aan een hoger principe. Transgressie is een manier om wraak te nemen op deze onverdraaglijke zwakte.)